

Citation:

Puda-Blokesz, M. (2021). Kultura wysoka na służbie, czyli o mitologizmach we współczesnych stylach i odmianach polszczyzny. *Slavia Meridionalis*, 21, Article 2389. <https://doi.org/10.11649/sm.2389>

Magdalena Puda-Blokesz

Uniwersytet Pedagogiczny

im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie

<https://orcid.org/0000-0002-3449-506X>

Kultura wysoka na służbie, czyli o mitologizmach we współczesnych stylach i odmianach polszczyzny

Na początku XXI wieku Kazimierz Ożóg, opierając się na oczywistej tezie wzajemnej zależności między językiem a kulturą, opisał kulturowe, w tym społeczne uwarunkowania współczesnej polszczyzny (por. Ożóg, 2008). Autor zaznaczył, że choć badacze różnie definiują kulturę współczesną, to jednak zgodnie twierdzą, że obserwuje się kryzys tzw. kultury wysokiej i niezwykle rozkwit kultury popularnej (por. Ożóg, 2008, s. 61). Jednym z istniejących do dzisiaj przejawów tej pierwszej są ujmowane lingwistycznie mitologizmy grecko-rzymskie, do których można zaliczyć motywowane mitologicznie jednostki języka o różnym statusie formalnym (jedno- i wielowyrazowe) i semantycznym (o znaczeniu prymarnym i znaczeniach wtórnych) (por. Puda-Blokesz, 2014, ss. 51–72).

Mitologizmy ze względu na swe prymarne konwencjonalne źródła, którymi są rozproszone w wielu tekstach (głównie literackich) mity starożytnych Greków i Rzymian (por. Puda-Blokesz, 2016a), przynależą przede wszystkim

This work was supported by the Polish Ministry of Education and Science.

Competing interests: no competing interests have been declared.

Publisher: Institute of Slavic Studies, Polish Academy of Sciences.

This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution 3.0 PL License (creativecommons.org/licenses/by/3.0/pl/), which permits redistribution, commercial and non-commercial, provided that the article is properly cited. © The Author(s) 2021.

do oddawanej w dużej mierze za pośrednictwem pisma odmiany polszczyzny określanej jako ksiązkowa czy literacka. Realizują się one zatem w tzw. języku kulturalnym¹, o którego istnieniu właściwie nie decyduje sytuacja społeczna, ale – jak pisze Aleksander Wilkoń – „kultura i kompetencja językowa użytkowników języka” (Wilkoń, 2000, s. 54, więcej ss. 53–55). Kiedyś, wzorem dla tego typu języka, którym posługiwała się głównie warstwa inteligencka, był właśnie język literatury pięknej, retoryki i piśmiennictwa naukowego (stąd termin *język literacki* – por. Wilkoń, 2000, s. 24)².

W *Nowej księdze przysłów i wyrażeń przysłowiowych polskich* (NKPP, 1969–1978) można znaleźć dokumentację tekstową potwierdzającą literackie upowszechnienie czy też pochodzenie wielu mitologizmów, które są obecne w dziełach takich wybitnych twórców, jak między innymi Mikołaj Rej, Jan Kochanowski, Wacław Potocki, Adam Mickiewicz, Juliusz Słowacki, Józef Ignacy Kraszewski, Kazimierz Wójcicki czy Eliza Orzeszkowa (por. Puda-Blokesz, 2019a)³. Ogląd zasobów Narodowego Korpusu Języka Polskiego (NKJP, b.d.) pokazuje, że po mitologizmy (w tym frazeologiczne) sięgają także współcześni pisarze (przykłady 1–6)⁴.

Przykład 1⁵

Zająłem opustoszałe miejsce po Piotrze. A nawet więcej. Bo jako senior szarpany tymi samymi **mękami Tantalą** byłem mu poniekąd bliższy.

¹ Wielu lingwistów w obręb języka kulturalnego włącza odmiany pisane polszczyzny, takie jak język naukowy i artystyczny (por. Wilkoń, 2000, s. 53).

² Według A. Wilkonii język współczesnej literatury „uległ tak znacznym przeobrażeniom, że przestał pełnić funkcję wzorca” (Wilkoń, 2000, s. 24).

³ W NKPP notuje się nie tylko szkolne, znane frazeologizmy, typu *achillesowa pięta* (NKPP, 1969–1978, t. 1, s. 5), *argusowe oczy* (NKPP, 1969–1978, t. 1, s. 26) czy *trojański koń* (NKPP, 1969–1978, t. 3, s. 532), ale także frazy, które noszą wyraźne znamiona literackości, typu *Nie jest grzech podpisać sobie mądrym i uczonym, / A wszak Bachus Minerve był bratem rodzonym* (NKPP, 1969–1978, t. 2, s. 854) z fraszki *Za Bachusem* barokowego poety i historyka Wespazjana Kochowskiego; *Sobie śpiewam a muzom* fraza znana z twórczości Jana Kochanowskiego (NKPP, 1969–1978, t. 2, ss. 553–554), będąca źródłem zwrotu *robić coś sobie a muzom*, czy forma *Troja na to upadła, aby Rzym zrodziła*, której autorstwo przypisano Janowi Pawłowi Woroniczowi (NKPP, 1969–1978, t. 3, s. 532) (por. Puda-Blokesz, 2019a).

⁴ A. Tyrpa w jednym z artykułów poświęconych reproduktom w powieściach M. Musierowicz zaznacza, iż „Wyjątkową rolę pełnią w *Jeżycjademie* odniesienia do antyku – sentencje łacińskie, cytaty z utworów greckich i rzymskich, a to za sprawą dwojga bohaterów, filologów klasycznych – Ignacego Borejki i jego córki” (Tyrpa, 2016, s. 120).

⁵ W artykule zachowano oryginalną pisownię dokumentacji tekstowej przywołanej za źródłami, z których ją pozyskano. NKJP przeszukano, wpisując w okno przeglądarki wybrane

Wszystko w sferze żartów, oczywiście, chociaż życie czasem przerasta fantazję, jak na dzisiejszym weselu, dumałem, patrząc na odmienionego cudownie pana młodego, który na głośne żądanie sali: „Gorzko! Gorzko!”, zmuszony był wycisnąć na zmysłowych wargach Maliny nie dziadkowski, lecz mężowski pocałunek. Miał po nim twarz Iwa Bongo. Wreszcie ta jego **męka Tantara** się skończyła (Jarosław Abramow-Newerly, *Młyn w piekarni*, 2002 – literatura faktu, cyt. za: NKJP, b.d.).

Przykład 2

Mock uściskał go wylewnie i nie spiesząc się, rozpoczął mozolną wędrówkę po schodach, **wpadając na Scyllę poręczy i Charybdę ściany**, straszony przez **Cerbera**, który z wyciem i szczekaniem rzucał się w przedścionkach **Hadesu** za jakimiś zamkniętymi drzwiami. Mock, niepowstrzymany nawet **syrenim śpiewem** służącej, która usiłowała zdjąć z niego płaszcz i kapelusz, ani dziką radością starego psa **Argosa**, **dotarł do Itaki** swej sypialni, gdzie **czekała na niego wierna Penelopa** w muślinowym szlafrocuku i pantoflach na obcasach (Marek Krajewski, *Koniec świata w Breslau*, 2003 – kryminał, cyt. za: NKJP, b.d.).

Przykład 3

Galago zastanawiał się czasami, czy nie mieszkają przypadkiem przez ścianę z jakimiś zmumifikowanymi zwłokami lub czy nie kryje się tam skład heroiny. Jedynie Łucja przeciwna była śledztwu. Coś jej podpowiadało, że ten pokój jest swoistą architektoniczną **puszką Pandory** i z jego otwarcia nie wyniknie nic dobrego. Jej współlokatorzy zbywali te uwagi wzruszeniem ramion (Katarzyna Sowula, *Fototerapia*, 2004 – literatura piękna, cyt. za: NKJP, b.d.).

Przykład 4

O to, kto jest prawdziwym szefem gazety, Jeffa nie było nawet sensu pytać. Kimkolwiek był, miał mnie w ręku. Wszystko wskazywało na to, że Jeff działał na jego zlecenie. Gdyby było inaczej, pozwoliłby mi zanieść artykuł do konkurencyjnej gazety, podsuwając jej w ten sposób **trojańskiego konia**. Finansowanie moich teatralnych eskapad miało sens tylko jako ukryta forma zapłaty za milczenie (Miroslaw Tomaszewski, *UGI*, 2006 – kryminał, cyt. za: NKJP, b.d.).

Przykład 5

Jeżeli nowo przybyli nie zechcą czy też nie potrafią przystosować do wymogów życia w getcie, to będę zmuszony zastosować wobec nich środki, które ich do naszych warunków dostosują. Nie pozwolę, by wniwecz poszły osiągnięcia **szyzyfowej pracy** półtorarocznej autonomii getta. Chcę, abyście dobrze sobie zapamiętali, że wszystko zrobiłem, aby zapobiec możliwości przelewu krwi,

nazwy mitologiczne. Kryterium wyszukiwania zawężono do typu – literatura (poezja, proza) i kanału – książka, wydania po 2000 roku.

a mimo to ciągle prowadzi się ze mną bezmyślną walkę (Andrzej Bart, *Fabryka muchołapek*, 2008 – literatura piękna, cyt. za: NKJP, b.d.).

Przykład 6

Czy Lewicki jest tym trzecim, któremu się uda? Od niedzieli nie wyobrażała sobie, że może być inaczej. Pod żebrami po lewej stronie ciała czuła wyraźny ucisk. „To **dźga mnie amor strzałą miłości**” – tak zapewne ujęłaby to w jednym z wierszy, którymi, gdy jeszcze chciało jej się pisać, ozdabiała swój pamiętnik, schowany teraz w reklamówce (Zbigniew Górniak, *Siostra i byk*, 2009 – kryminał, cyt. za: NKJP, b.d.).

Kolejną odmianą polszczyzny, w której do dzisiaj widoczne są wyraźne wpływy antyczne, jest odmiana *n a u k o w a*. Obecne w niej liczne terminy powstałe niegdyś na bazie łaciny i greki⁶ (por. Walczak, 2001, s. 529) stanowią gwarancję jej międzynarodowości, umożliwiającej swobodny przepływ myśli naukowej pomiędzy wieloma krajami i narodami. Występowanie mitologizmów w stylistyce różnych dyscyplin naukowych, a także zawodowych z kręgu nauki nie dziwi, przykładowo: *w a n a t o m i i* – *ścięgnio Achillesa* ‘ścięgnio idące od mięśni łydki do pięty’ (z łac., z gr. *Achilleús*, od imienia bohatera z mit. gr.), *atlas* ‘pierwszy krąg szyjny gadów, ptaków, ssaków i człowieka; krąg szczytowy’ (z gr. *Átlas*, od imienia tytana z mit. gr., który z rozkazu Zeusa dźwigał na barkach sklepienie niebios); *w a s t r o n o m i i* – nazwy planet: *Saturn* ‘szósta według oddalenia od Słońca planeta Układu Słonecznego’ (z łac. *Saturnus*, od imienia staroitalskiego boga), *Jowisz* ‘największa, piąta według oddalenia od Słońca, planeta Układu Słonecznego’ (z łac. *Iuppiter Iovis*, od imienia głównego boga starożytnych Rzymian), por. też *Mars*, *Wenus*; *w z o o l o g i i* – *afrodyta* ‘*Aphrodite*, pierścienica należąca do wolno żyjących wieloszczetów, mająca na bokach ciała długie, mieniące się, delikatne szczecinki’ (z gr. *Aphrodítē*, dosł. ‘wyłoniona z piany’, od imienia bogini piękności z mit. gr.), *apollo* ‘*Parnassius apollo*, duży motyl z rodziny paziowatych (*Papilionidae*), o białych skrzydłach w barwne plamki, żyjący w górach’ (z łac. *Apollo*, z gr. *Apóllōn*, od imienia boga poezji z mit. gr.), *argus* ‘*Argusianus argus*, okazały ptak z rodziny kurowatych (*Phasianidae*), podobny do bażanta, o długich lotkach i barwnym upierzeniu z licznymi plamkami w kształcie oczek, żyjący w lasach na Półwyspie Indochińskim oraz na Sumatrze i Borneo’ (z łac. *Argus*, z gr. *Árgos*, od imienia stuokiego strażnika z mit. gr.); *w f i l o z o f i i* – *apoliński* i *dionizyjski* ‘porządek

⁶ Podstawowy zrąb łacynizmów i hellenizmów, przystosowany do polskiej morfologii i fonetyki, utrzymał się w polszczyźnie właściwie do dziś. Wpływy łaciny na polszczyznę sięgają jednak jeszcze głębiej – do systemu języka, jego poziomu gramatycznego: fonologicznego, morfologicznego i składniowego (por. m.in. Safarewicz, 1972).

i żywioł, nierozdzielne w życiu; w i n f o r m a t y c e – *koń trojański* ‘program na pozór wykonujący istotne funkcje, mający jednak ukryte w swym kodzie instrukcje powodujące zniszczenia w systemie, w którym został zainstalowany’ (z gr. *Troía*, motywowany związkiem frazeologicznym *koń trojański*); w p s y c h o a n a l i z i e – *kompleks Edypa* ‘podświadoma skłonność seksualna syna do matki i związane z tym uczucie wrogości wobec ojca oraz poczucie winy i lęk przed karą’ (z łac. *Oedipus*, z gr. *Oidípous*, od imienia bohatera z mit. gr.), por. też *kompleks Fedry*, *kompleks Elektry*; w s z t u c e – *amorek* ‘postać nagiego chłopczyka ze skrzydłami, będąca popularnym motywem dekoracyjnym w sztuce renesansu, baroku i rokoka; kupidyń, putto’ (od *Amor* z łac. ‘miłość’, od imienia boga miłości z mit. rzym.) (por. Puda-Blokesz, 2014, s. 33; SWO, 1996; USJP, 2008).

Obecność mitologizmów w wymienionych odmianach polszczyzny, literackiej/książkowej i naukowej (też zawodowej związanej z nauką), nie jest niczym zaskakującym, ma swoje podłoże historyczne i społeczne. Obydwa bowiem wspomniane obszary polszczyzny użytkowane są przede wszystkim przez intelektualną elitę kraju. W rozwoju polskiej kultury w wyniku stopniowego rozszerzenia edukacji na inne warstwy społeczne (nie tylko duchowieństwo i szlachtę) i wprowadzenia do powszechnego szkolnictwa wiedzy o antyku oraz języków klasycznych (łaciny i greki), których znajomość umożliwiała lekturę i przekład tekstów greckich i rzymskich pisarzy⁷, mitologizmy mogły przedostać się do innych odmian i stylów polszczyzny. Wydaje się, iż dzisiaj źródłem mitologizmów czy wiedzy na ich temat dla współczesnych, przeciętnych użytkowników języka jest przede wszystkim kontakt z powszechną, obowiązkową edukacją, w której podczas zajęć między innymi z języka polskiego czy z historii sięga się po opracowania mitologii starożytnych czy fragmenty przekładu tekstów antycznych pisarzy, a także okazjonalnie omawia się frazeologię i leksykę o mitologicznej proveniencji⁸. Źródłem upowszechnienia mitologizmów może być dodatkowo także

⁷ O stanie kształcenia klasycznego na ziemiach polskich pisze m.in. A. W. Mikołajczak (Mikołajczak, 2005).

⁸ Choć podkreśla się, że obecność „starożytności w życiu współczesnego młodego człowieka ma charakter szczątkowy, incydentalny, co stanowi konsekwencję radykalnej przebudowy programów nauczania w polskim systemie edukacyjnym po II wojnie światowej, z którego kształcenie klasyczne zostało niemal wyrugowane” (Bibik & Mizera, 2018, s. 18), to w świecie naukowym i popularnonaukowym zainteresowanie mitem i mitologią starożytną oraz ich funkcjonowaniem w kulturze nadal trwa, a nurt ten obecnie uznaje się za najsilniejszy w polskich badaniach recepcyjnych (por. Bibik & Mizera, 2018, s. 27).

obecna przestrzeń komunikacyjna, w której realizuje się kultura użytkowa, oraz przekazy medialne; w mniejszym zaś stopniu odmiany naukowe czy literackie. Warto również podkreślić, iż mitologizmy przynależą raczej do biernego, a nie czynnego zasobu leksykalnego większości ludzi (*Słyszeliśmy, ale nie używamy!*). Spora część mitologicznych jednostek z owego biernego repozytorium pamięci zbiorowej z czasem zniknie (zapewne wiele już zanikło, wiele nigdy tam nie trafiło), a tylko nieliczne, utrwalane głównie w wyniku kształcenia czy poprzez przekazy medialnie, nadal będą się realizować czy ewoluować we współczesnej polszczyźnie. Nie da się bowiem ukryć, że dzisiaj wzorcem mownym dla większości przeciętnych użytkowników języka polskiego jest ekspansywna i dostępna dla wszystkich polszczyzna mediów masowych i Internetu (też mediów w Internecie). Jak pisze K. Ożóg: „Współczesny świat kultury to przede wszystkim kultura masowa, popularna, medialna i cyberkultura, a więc kultura upowszechniania przez media” i dodaje: „To właśnie polszczyzna medialna staje się dla przeciętnego Polaka wzorem niosącym dla wielu rozstrzygnięcia normatywne” (Ożóg, 2008, s. 67).

Szczególnie ciekawe wydaje się zatem wykorzystanie mitologizmów i ich intencjonalne bądź nieświadome modyfikowanie w odmianach i stylach współczesnej polszczyzny mieszczących się w obszarze kultury noszącej znamiona popularności, masowego odbioru i globalnego konsumpcjonizmu, w którym postawa *mieć* góruje nad postawą *być* (por. Ożóg, 2008, ss. 63–66); kultury realizującej się w przestrzeni codziennego bytowania, emitowanej przez media publiczne, utrwalonej w internetowej publicystyce czy w gatunkach prymarnie internetowych (jak fora, komentarze i grupy dyskusyjne, a także multikodowe memy). Przekazy masowe, jak sama nazwa wskazuje, mają objąć swoim zasięgiem masy, czyli jak największą liczbę osób, bez uwzględniania możliwych podziałów społecznych czy różnicowania poziomu językowych predyspozycji. W komunikatach, w których sięga się po mitologiczne odwołania czy przywołuje się wyrazy powstałe na bazie mitologicznych nazw, nie rzadko trzeba brać pod uwagę kompetencje kulturowo-językowe odbiorcy, bez których nie będzie on mógł właściwie zdekodować przekazu. Ze względu na fakt, że *mitologizm* to termin o szerokim zakresie znaczeniowym, obecność mitologizmów w odmianach współczesnej kultury zostanie zobrazowana przykładami pokazującymi funkcjonowanie głównie frazeologizmów o mitologicznej proveniencji. Wyjątek będzie tutaj stanowić specyficzna grupa tekstów, minitekstów, czyli chrematonimów z mitologizmami, o których również będzie mowa.

Sięganie po mitologizmy w publicystycznej czy dziennikarskiej odmianie polszczyzny można udokumentować, przywołując przykłady nagłówków prasowych, w których w celu wartościowania, wzmocnienia obrazowania i ekspresji wykorzystano związki frazeologiczne o mitologicznej motywacji:

Abortywny koń trojański (Gość.pl, 2020, o pigułce poronnej)

Koń trojański i ślepcy z Europy (PCh24.pl, 2020, o islamskich emigrantach w Europie)

Amerykańskie i brytyjskie media: Rosyjski konwój jest jak koń trojański (Gazeta.pl, 2014, o rosyjskim konwoju na Ukrainie podczas walki o Krym)

por. też

Brytyjskie władze wyganiają konia trojańskiego islamu ze szkół (Wyborcza.pl, 2014)

Koń trojański wierzga (Wyborcza.pl, 2012)

Rogalski jak koń trojański (Wyborcza.pl, 2013)

Muł lub osioł trojański Rosji w wyborach do Parlamentu Europejskiego (Wyborcza.pl, 2019)

Turcja – rosyjski koń trojański w NATO? Czy kraj ten powinien nadal pozostawać członkiem Sojuszu (Wyborcza.pl, 2017)

Giełdowy feniks z popiołów? („Dziennik Bałtycki”, 2009, o wzroście giełdowej wartości akcji deweloperów, cyt. za: NKJP, b.d.)

Jak Feniks z popiołów (Jakub Taczanowski, „Dziennik Polski”, 2005, o Głogowie, który stał się atrakcyjnym śląskim miastem, cyt. za: NKJP, b.d.)

Niczym Feniks z popiołów („Więści Podwarszawskie” nr 13 (829), 2007, o wyborze radnego Marka Szafrąńskiego na etatowego członka zarządu powiatu wołomińskiego, cyt. za: NKJP, b.d.)

Odradza się z popiołów („Dziennik Łódzki”, 2004, o nowym piecu w Hucie Szkła „Feniks” w Piotrkowie, cyt. za: NKJP, b.d.)

Odrodzony z popiołów („Dziennik Polski”, 2002, o odbudowie spalonego kościoła, cyt. za: NKJP, b.d.)

Powstał z popiołów (Sylvia Królikowska, „Słowo Polskie Gazeta Wrocławska”, 2005, o wałbrzyskim szpitalu im. Sokołowskiego, który znalazł się w czołówce szpitali Dolnego Śląska, cyt. za: NKJP, b.d.)

Riesch jak feniks z popiołów (Leszek Gracz, „Polska Głos Wielkopolski”, 2004, o niemieckiej narciarce alpejskiej Marii Höfl-Riesch, cyt. za: NKJP, b.d.)

Feliks z popiołów („Dziennik Polski”, 2002, o pomniku Feliksa Dzierżyńskiego, cyt. za: NKJP, b.d.)

Jak Venus z popiołów (Agnieszka Bialik, „Gazeta Krakowska”, 2005, o tenisistce Venus Williams, cyt. za: NKJP, b.d.)

Rak z popiołów? (Robert Domżał, „Gazeta Poznańska”, 2006, o raku przewodu pokarmowego, cyt. za: NKJP, b.d.),

Pusz z popiołów (Andrzej Rembowski, „Gazeta Poznańska”, 2006, o wracającej do polityki Sylwii Pusz z SLD, cyt. za: NKJP, b.d.)

Ranczo z popiołów (Piotr Subik, „Dziennik Polski”, 2005, o odbudowie spalonego obiektu o nazwie Ranczo w Dolinie, cyt. za: NKJP, b.d.)

Nagroda z popiołów („Dziennik Polski”, 2003, o nagrodzie Feniksa, cyt. za: NKJP, b.d.)⁹

Protest rezydentów otworzył puszkę Pandory. Teraz kolejni lekarze żądają dużych podwyżek (Wyborcza.pl, 2018)

Wybory parlamentarne 2019. Premier otworzył na Śląsku gospodarczą puszkę Pandory (Wyborcza.pl, 2019)

120 lat łódzkiej fabryki Ariadna. Po nitce do biznesu (Wyborcza.pl, 2017).

Mitologizmy popularyzowane są także przez wypowiedzi osób publicznych (najczęściej polityków). Błędne formy, będące źródłem humoru i ironii, są często powielane w sieci internetowej czy w przekazach publicystycznych, np. *puszka z Pandorą / pandorą*¹⁰, *klacz trojańska*¹¹ czy *odrodzić się jak Feliks z popiołów*¹².

Wydawać by się mogło, iż przywoływanie mitologizmów ze względu na ich kulturowy i stylistyczny status w zwykłej, potocznej konwersacji nie ma racji bytu. Jak się jednak okazuje, internauci w wirtualnych dyskusjach poświęconych różnym, nawet wręcz banalnym tematom sięgają po utrwalone związki wyrazowe o mitologicznej proveniencji i często je modyfikują (por. Puda-Blokesz, 2016b, 2020c – zob. przykłady 7–14).

⁹ Przykłady nagłówków powstałe na bazie frazeologizmu *odradzać się / powstawać jak Feniks z popiołów* przywołano za artykułem M. Pudy-Blokesz (Puda-Blokesz, 2019b).

¹⁰ Jednostka użyta w wypowiedzi jednego z posłów na sejm RP (por. R-PSSS, 2003, ss. 676–678).

¹¹ Przypisywane Hannie Gronkiewicz-Waltz: „W obwieszonym obrazami kolekcji Porczyńskich Muzeum im. Jana Pawła II tłoczyło się wczoraj ok. 600 sympatyków i działaczy komitetów wyborczych Hanny Gronkiewicz-Waltz. – Nie spadłam z Marsa, nie jestem żadną **klaczą trojańską** ani kuzynką Tymieńskiego. [...] – rozpoczęła swoje przemówienie kandydatka” (Agata Nowakowska, *Gronkiewicz-Waltz chce poprowadzić pravicę do zwycięstwa*, „Gazeta Wyborcza”, 1995, cyt. za: NKJP, b.d.).

¹² W opublikowanym w Internecie fragmencie książki Magdy Jethon *Państwu pierwszym opowiem o Trójce* zacytowano wypowiedź posłanki Renaty Beger: *Samoobrona odrodzi się jak Feliks z popiołów* (Jethon, 2016).

Przykład 7

to jest **syzyfowa robota** ... przyszcze wyciska sie latwo, ale wagry to masakra (Forumowisko.pl, 2005, cyt. za: NKJP, b.d.).

Przykład 8

Płozy z biegówek w przypadku aluminiowej wanny są konieczne. Niestety aluminium przymarza do śniegu w pewnych warunkach = kłopotliwe i **syzyfowe czyszczenie** spodu (Usenet – pl.rec.gory, 2009, cyt. za: NKJP, b.d.).

Przykład 9

Myślę, że warto uważać, by nie dać dziecku zasnąć _przy nas_, lepiej pobyc z nim tylko do momentu, aż zacznie ziewać i samo "odjedzie" **do krainy Morfeusza** (Usenet – pl.soc.dzieci, 2000, cyt. za: NKJP, b.d.).

Przykład 10

Jest późno, jestem "wyłechtany" (3 dni za kółkiem + biznesowe pindolenie), **idę w objęcia Morfeusza** (Usenet – pl.soc.polityka, 2008, cyt. za: NKJP, b.d.).

Przykład 11

Z samego łba się nie wyżyje. Potrzebne jeszcze plecy i chody. Dobrze też mieć nosa, dobre ucho i giętki kręgosłup. Natomiast nie należy mieć **pięt (Achillesowych)**. Reszta anatomii jest obojętna (Usenet – pl.soc.polityka, 2001, cyt. za: NKJP, b.d.).

Przykład 12

Niedługo tradycyjnie **pojawi się** znowu, **jak Fenix wskrzeszony z popiołów**, i pewnie tradycyjnie zmieni przy okazji swego nicka udając że to nie on gadał dawniej takie bzduuuuuuuury... :-)) (Usenet – pl.soc.wegetarianizm, 2003, cyt. za: NKJP, b.d.).

Przykład 13

Ja **pisać sobie a muzom** nie mam już zamiaru (brak twojej reakcji w poprzednim twoim wątku). Jeśli inni mają na to ochotę, to niech dopieszczają 'zapodawaczy tematów' (Usenet – pl.soc.religia, 2004, cyt. za: NKJP, b.d.).

Przykład 14

Potem jeszcze kiedyś **popstrykałem sobie a muzom** coś na jakimś ślubie i oddałem do takiego małego labu na puławskiej (adres wygooglałem, ale teraz nie pamiętam) (Usenet – pl.rec.foto, 2004, cyt. za: NKJP, b.d.).

Ogląd zasobów sieci pokazuje, że mitologizmy wpisują się również w stylistykę *m e m ó w* czy *d e m o t y w a t o r ó w*, czyli tekstowo-obrazkowych komunikatów będących przejawem artystycznej kreacji nierzadko humorystycznej wizji świata (zob. przykłady 15–20).

Przykład 15

JESTEM JAK FENIKS
JAK SIĘ ZJARAM TO ODRADZAM SIĘ
NA NOWO

Źródło: fabrykamemow.pl

Przykład 16

LEPSZA PUSZKA PANDORY
NIŻ PAPRYKARZ SZCZECIŃSKI

Źródło: fabrykamemow.pl

Przykład 17

SIĘ TOCZY
FORTUNA KOŁEM

Źródło: memy.pl

Przykład 18

TRENUJĘ POLSKĄ KADRĘ
WIĘC WIEM, CO TO SYZYFOWE
PRACE, DZIWKO

Źródło: memy.pl

Przykład 19

STAJNIA AUGIASZA?

ŻADNE WYZWANIE

Źródło: fabrykamemow.pl

Przykład 20

ROSYJSKI KOŃ TROJAŃSKI

Źródło: demotywatory.pl

Nie wyczerpując oczywiście pół pragmatycznego wykorzystania mitologizmów w przekazach kultury popularnej, warto wskazać jeszcze na jedną przestrzeń eksploatacji tych konwencjonalnych form. W obecnych czasach rozwoju cywilizacyjnego widoczny jest znaczny przyrost nazw firmowych, zaliczanych do chrematonimów, które stanowią miniteksty¹³ identyfikujące i wyróżniające na rynku obiekty gospodarcze o różnym profilu działalności. Zauważa się, że i w tym obszarze nazewniczym, budującym odmianę polszczyzny, którą można by nazwać marketingową, sięga się po leksykę mitologiczną i tym samym utrwala się ją w zbiorowej pamięci społecznej. Najbardziej zasobną w mitologizmy grupą nazw wydają się chrematonimy należące do branży funeralnej (por. Puda-Blokesz, 2020b, 2021), choć owa konwencjonalna leksyka wykorzystywana jest także w nazywaniu podmiotów działalności gospodarczej z innych sektorów rynku (por. Piotrowicz & Witaszek-Samborska, 2020). Obecność mitologizmów w polskiej chrematonimii niech zobrazuje materiał językowy wyjęty z bazy Panorama Firm (PF, <https://panoramafirm.pl>, dostęp 14.09.2020; PF, b.d.), w której poprzez wyszukiwarke odnaleziono nazwy firm z komponentem *Atena* (zob. tab. 1).

¹³ Tekstologiczne rozumienie chrematonimów (w ogóle nazw własnych) omawia M. Rutkiewicz-Hanczewska (Rutkiewicz-Hanczewska, 2013).

Tab. 1. Przykłady chrematonimów z komponentem *Atena* (źródło: PF, b.d.)

Nazwa firmowa z komponentem <i>Atena</i>	Branża/typ usług za PF
<i>Aneta Kostrzemska Salon Fryzjerski „Atena”</i>	Fryzjerzy i salony fryzjerskie
<i>Atena – Fabryka Rozwoju Biznesu Jagoda Milecka</i>	Informatyka
„ <i>Atena</i> ” <i>Agencja Reklamowa</i>	Agencje i doradztwo reklamowe
„ <i>Atena</i> ” <i>Alina Młynarczyk</i>	Restauracje
„ <i>Atena</i> ” <i>Biuro Agnieszka Płaczkiewicz</i>	Biura architektoniczne
„ <i>Atena</i> ” <i>Biuro Podatkowe Bożena Ptasieńska</i>	Doradztwo podatkowe
„ <i>Atena</i> ” <i>Centrum Kreatywności i Rozwoju Agnieszka Pałka</i>	Kursy i szkolenia
„ <i>Atena</i> ” <i>Cezary Gruchała</i>	Sprzątanie wewnątrz i mycie okien
„ <i>Atena</i> ” <i>Firma Usługowo-Handlowa Jerzy Śliwak</i>	Transport samochodowy
„ <i>Atena</i> ” <i>Gabinet Weterynaryjny Aneta Wieczorek</i>	Lecznice weterynaryjne
„ <i>Atena</i> ” <i>Jarosław Hołyński</i>	Materiały budowlane
„ <i>Atena</i> ” <i>Księgarnia Maria Kukułka</i>	Księgarnie
„ <i>Atena</i> ” <i>Kwiaciarnia Lucyna i Natalia Borysow</i>	Kwiaciarnie
„ <i>Atena</i> ” <i>Porady Prawne Marta Kołodziejska</i>	Radcy prawni
„ <i>Atena</i> ” <i>Rafał Gonek</i>	Hurtownie tkanin i dzianin

Ogląd chrematonimów dostępnych w przestrzeni komunikacyjnej pokazuje, że nadawcy owych minitekstów sięgają czasem po mitologizmy konotujące treści nieadekwatne do profilu działalności firmy (zob. przykłady nazw zakładów pogrzebowych z mitologizmami neutralnymi funeralnie, typu „*Achilles*” *Zakład Pogrzebowy* czy *Dom Pogrzebowy „Atena”* – por. też Puda-Blokesz, 2021, ss. 190–196), co niejako leży w niezgodzie z regułami czytelnej w przekazie komunikacji językowej, zasadami marketingu, które głoszą, że nazwa powinna być jak najbliższa desygnatowi, a także z wytycznymi prawa i handlu, wedle których nazwa/firma określająca podmiot gospodarczy nie powinna wprowadzać w błąd co do zakresu jego działalności (por. Puda-Blokesz, 2020a).

* * *

Po tak sporządzonym i na pewno niewyczerpującym tematu zarysowym przeglądzie funkcjonowania mitologizmów we współczesnej polszczyźnie (w jej odmianach, stylach i gatunkach) warto przejść do sformułowania wniosków. Ogląd ów umacnia oczywiście twierdzenie, iż wpływy mitologii grecko-rzymskiej są widoczne także dziś. Pokazuje, że mitologizmy, jako jednostki

kulturowo-językowe, zasilają różne style i odmiany polszczyzny, mimo iż ich naturalnym źródłem i środowiskiem funkcjonowania jest kultura wysoka, w której mieści się ludzka działalność artystyczna (w tym głównie literacka i poetycka, też realizująca się w postaci współczesnych memów) i naukowa. Warunkowany kulturowym źródłem stylistyczny charakter mitologizmów nie przeszkadza użytkownikom języka w wykorzystywaniu owych form w kulturze współczesnej, w której realizują się przekazy publicystyczne, a także chrematonimy będące nazwami obiektów stanowiących odbicie zmian we współczesnej cywilizacji. Użytkowość i pragmatyczność mitologizmów potwierdza również ich obecność w potocznej odmianie polszczyzny, której odbiciem może być choćby internetowa dyskusja na forum.

Użycie mitologizmów w odmianach i stylach polszczyzny reprezentujących kulturę współczesną ze względu na immanentne cechy owych jednostek zawsze prowadzi do bardziej lub mniej odczuwanego zderzenia tego co elitarne z tym co popularne. Zawsze też rodzi zagrożenie, że przekaz kierowany do szerokiej grupy odbiorczej, wyposażony w jednostki mitologiczne, ze względu na ich konwencjonalny status, zostanie niewłaściwie zdekodowany przez niektórych użytkowników polszczyzny. Wiedza na temat pochodzenia mitologizmu, jego znaczenia prymarnego, możliwych znaczeń wtórnych, granic formalnych potrzebna jest nie tylko w procesie odbioru komunikatu, ale także podczas jego tworzenia. Potwierdzeniem naśladownictwa, niewystarczających kompetencji kulturowo-językowych są błędnie użyte frazeologizmy mitologiczne (np. *puszka z Pandorą*, *pięty Achillesa* czy *jak Feliks z popiołów*). Należy jednak zaznaczyć, że modyfikacje mitologizmów w komunikacie mogą być także efektem intencjonalnej gry z tradycją (zob. memy, przekazy literackie i publicystyczne), co może się również zdarzać w komunikacji potocznej. Nie zmienia to jednak faktu, że z a b a w a t r a d y c j ą wymaga również właściwego, a nawet trudniejszego kulturowego jej dekodowania. Wykorzystanie mitologizmów w komunikatach użytkowych nobilituje przekaz stylistycznie, podnosi jego rangę, nobilituje również nadawcę czy opisywany desygnat, daje poczucie kulturowej wspólnoty i wzmacnia zbiorową tożsamość użytkowników języka, którzy współtworzą jeden śródziemnomorski krąg kulturowy (zob. chrematonimy), pozwala także na budowanie różnego typu kontrastu obrazów, stylu z tematem, na intencjonalne karykaturyzowanie świata przedstawionego, ironizowanie i zabawę wieloznacznością (zob. memy). Użycie mitologizmów w komunikacji potocznej pokazuje ich nieadekwatność stylistyczną, mimo to nadawcy świadomie sięgają po mitologizmy, by wyrazić

się bądź to w sposób humorystyczny, bądź nietuzinkowy, bardziej zindywidualizowany, a jednocześnie pokazujący pewien poziom „obycia” z kulturą i językiem. Wykorzystane w komunikacie mitologizmy wzmacniają także jego aksjologię i ekspresywność.

Moc utrwalania, a także upowszechniania mitologizmów w polszczyźnie mają jednak te komunikaty, które są powielane czy to w przestrzeni wirtualnej, czy w realnym świecie (memy, nazwy firm, nagłówki prasowe). One są swoistym repozytorium wymierającej czy słabnącej tradycji. Wydaje się jednak, że obecne w komunikacji, zwłaszcza marketingowej, mitologizmy ulegają swoistej demitologizacji, są odrywane od korzeni, stają się markami branżowymi pozbawionymi pierwotnych odniesień mitologicznych (potwierdzeniem może być użycie niefortunnych mitologizmów w nazwach obiektów usługowo-handlowych, wręcz wprowadzających w błąd co do zakresu działalności firmy).

Podsumowując: mitologizmy, czyli przynależne kulturze wysokiej językowe świadectwa europejskości, współcześnie w mniejszym lub w większym stopniu wykorzystywane są w różnych stylach, gatunkach i odmianach polszczyzny. Zdaje się, że warunkowany ich literackim źródłem artyzm dzisiaj trzeba rozumieć inaczej. Inaczej, bo w kontekście nowej kultury, nowych realiów, nowych potrzeb komunikacyjnych. Ich globalny, międzynarodowy charakter odzwierciedla to, że sięga się po nie w dyskursie naukowo-zawodowym w celach nominacyjnych. Jednak, jak pokazuje przedstawiony tutaj zaledwie niewielki skrawek współczesnej rzeczywistości językowej, obok profesjonalizacji podlegają czy podlegały one (mitologizmy) także innym procesom mentalno-językowym, między innymi takim, jak: frazeologizacja, metaforyzacja, eponimizacja, apelatywizacja, transonimizacja czy onimizacja. Obecność we współczesnej polszczyźnie świadectw ewolucji, migracji i adaptacji mitologizmów, owych reliktyw minionych epok, zauważa się w języku publicystów, w hybrydzie mowy i pisma czynnych internautów, w języku celebrytów i polityków czy w marketingowym języku właścicieli obiektów usługowo-handlowych. Interesujące jest zwłaszcza użycie mitologizmów w stylach i odmianach polszczyzny sytuujących się z dala od kultury wysokiej, a jednak z niej czerpiących w celu nie tylko nazywania zjawisk/obiektów z rzeczywistości pozajęzykowej, ale przede wszystkim wartościowania, budowania ekspresji, świadomego przełamywania granic stylistycznych, indywidualizowania czy intensyfikowania przekazu.

ROZWINIĘCIE SKRÓTÓW

- NKJP – Narodowy Korpus Języka Polskiego, <http://www.nkjp.pl>
- NKPP – *Nowa księga przysłów i wyrażeń przysłowiowych polskich*, w oparciu o dzieło S. Adalberga opracował Zespół Redakcyjny pod kierunkiem J. Krzyżanowskiego, 3 t., Warszawa 1969–1972, t. 4, oprac. S. Świrko, Warszawa 1978.
- PF – Panorama Firm, online: <https://panoramafirm.pl/hades/firmy,6.html?sort=1> (dostęp:14.09.2020).
- R-PSSS – W. Chlebda, W. M. Mokijenko, S. G. Szuleżkowa, *Rosyjsko-polski słownik skrzydlatych słów*, Łask 2003.
- SWO – *Słownik wyrazów obcych*, red. E. Sobol, Warszawa 1996.
- USJP – *Uniwersalny słownik języka polskiego*, red. S. Dubisz, 4 t., Warszawa 2008.

BIBLIOGRAFIA

- Bibik, B., & Mizera, M. (2018). Współczesna recepcja antyku grecko-rzymskiego w Polsce. *Litteraria Copernicana*, 2018(4(28)), 17–32. <https://doi.org/10.12775/LC.2018.044>
- Chlebda, W., Mokijenko, W. M., & Szuleżkowa, S. G. (2003). *Rosyjsko-polski słownik skrzydlatych słów* [R-PSSS]. Leksem.
- Dubisz, S. (Red.). (2008). *Uniwersalny słownik języka polskiego* [USJP] (T. 1–4). Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Jethon, M. (2016, lipiec 18). Państwu pierwszym opowień o... *Tygodnik Przegląd*. <https://www.tygodnikprzeglad.pl/panstwu-pierwszym-opowiem-o/>
- Krzyżanowski, J., & Świrko, S. (Red.). (1969–1978). *Nowa księga przysłów i wyrażeń przysłowiowych polskich* [NKPP] (T. 1–4). Państwowy Instytut Wydawniczy.
- Mikołajczak, A. W. (2005). *Łacina w kulturze polskiej*. Wydawnictwo Dolnośląskie.
- Narodowy Korpus Języka Polskiego* [NKJP]. (b.d.). <http://nkjp.pl/>
- Ożóg, K. (2008). Zmiany we współczesnym języku polskim i ich kulturowe uwarunkowania. W A. Dąbrowska (Red.), *Język a Kultura: T. 20. Tom jubileuszowy* (ss. 59–79). Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego.
- Panorama Firm* [PF]. (b.d.). Pobrano 14 września 2020, z <https://panoramafirm.pl/hades/firmy,6.html?sort=1>
- Piotrowicz, A., & Witaszek-Samborska, M. (2020). Dziedzictwo mitologiczne i biblijne w nazwach wielkopolskich firm handlowych i usługowych. W M. Puda-Blokesz & M. Ryszka-Kurczab (Red.), *Dialog z Tradycją: Dziedzictwo antyczne i biblijne dziś* (T. 8, ss. 105–118). Collegium Columbinum.

- Puda-Blokesz, M. (2014). *Mitologizmy frazeologiczne w języku polskim: Na materiale leksykografii XX i XXI w.* Collegium Columbinum.
- Puda-Blokesz, M. (2016a). Wokół problemów genezy polskich mitologizmów frazeologicznych. W G. Dziamska-Lenart & J. Liberek (Red.), *Perspektywy współczesnej frazeologii polskiej: Geneza dawnych i nowych frazeologizmów polskich* (ss. 69–83). Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza.
- Puda-Blokesz, M. (2016b). Z życia frazeologizmu sobie (śpiewam) a muzom w przestrzeni internetowej. W B. Skowronek, E. Horyń, & A. Walecka-Rynduch (Red.), *Język a media: Zjawiska językowe we współczesnych mediach* (ss. 254–275). Collegium Columbinum.
- Puda-Blokesz, M. (2019a). Polskie frazy z komponentem mitologicznym (na materiale *Nowej księgi przysłów i wyrażen przysłowiowych polskich*). W U. Kolberová & S. Mizerová (Red.), *Parémie národů slovanských IX* (ss. 197–210). Ostravská univerzita Ostrava, Filozofická Fakulta.
- Puda-Blokesz, M. (2019b). Współczesny potencjał frazeologizmu motywowanego mitem Feniksa. *Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis: Studia Linguistica*, 14, 170–193. <https://doi.org/10.24917/20831765.14.15>
- Puda-Blokesz, M. (2020a). Hades nie zawsze funeralny – szkic o fortunności nazw podmiotów gospodarczych. *Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis: Studia Linguistica*, 15, 179–196. <https://doi.org/10.24917/20831765.15.15>
- Puda-Blokesz, M. (2020b). Odwołania mitologiczne w polskiej chrematonimii funeralnej – rekonesans. *Język Polski*, 2020(1), 78–91. <https://doi.org/10.31286/JP.100.1.6>
- Puda-Blokesz, M. (2020c). Społeczność Internetu wobec tradycji antycznej, czyli o mitologizmach frazeologicznych w gatunkach prymarnie internetowych (na wybranych przykładach). *Socjolingwistyka*, 34, 131–143. <https://doi.org/10.17651/SOCJOLING.34.8>
- Puda-Blokesz, M. (2021). *Dziedzictwo mitologii starożytnych w polskiej chrematonimii funeralnej*. Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego. <https://doi.org/10.24917/9788380845565>
- Rutkiewicz-Hanczewska, M. (2013). *Genologia onimiczna: Nazwa własna w płaszczyźnie motywacyjno-komunikatywnej*. Wydawnictwo Poznańskie.
- Safarewicz, J. (1972). Wpływ łaciński na system gramatyczny polszczyzny. W J. Zaleski (Red.), *Symbolae polonicae in honorem Stanislai Jodłowski* (ss. 145–150). Zakład Narodowy im. Ossolińskich – Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk.
- Sobol, E. (Red.) (1996). *Słownik wyrazów obcych [SWO]*. Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Tyrpa, A. (2016). Polska literatura piękna źródłem reproduktów w powieściach Małgorzaty Musierowicz. *Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis: Studia Linguistica*, 11, 119–136.
- Walczak, B. (2001). Kontakty polszczyzny z językami niesłowiańskimi. W J. Bartmiński (Red.), *Współczesny język polski* (ss. 527–538). Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.
- Wilkoń, A. (2000). *Typologia odmian językowych współczesnej polszczyzny*. Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.

Kultura wysoka na służbie, czyli o mitologizmach we współczesnych stylach i odmianach polszczyzny

Celem niniejszego opracowania jest próba pokazania stylistycznego i odmianowego zasięgu mitologizmów (o grecko-rzymskiej proveniencji), do których można zaliczyć motywowane mitologicznie jednostki języka o różnym statusie formalnym (jedno- i wielowyrzowe) i semantycznym (o znaczeniu prymarnym i wtórnym). Jednostki te ze względu na swe konwencjonalne źródło przynależą przede wszystkim do książkowej odmiany polszczyzny. Dodatkowo, stały się one także podstawą wielu terminów naukowych. W nieznacznym stopniu zasilają też inne, warunkowane współczesnymi zmianami kulturowo-cywilizacyjnymi i komunikacyjnymi gatunki mowy, style i odmiany polszczyzny, realizujące się choćby w języku dziennikarzy, czynnych internautów, osób publicznych, producentów czy właścicieli obiektów usługowo-handlowych. Mitologizmy używane są zatem w tekstach o różnej stylistyce. Pełnią w nich funkcje nie tylko denotacyjno-konotacyjne, lecz także m.in. aksjologiczne i ekspresywne.

Słowa kluczowe: mitologizmy, język polski, kultura wysoka, kultura popularna, style i odmiany polszczyzny

High Culture on Duty or Mythology-Based Expressions in Contemporary Styles and Varieties of Polish

The purpose of this article is to outline the stylistic and varietal extent of mythology-based expressions (of Graeco-Roman provenance), which include mythologically motivated linguistic units with varying formal (single words and polywords) and semantic (primary and secondary meanings) status. Due to their conventional origin, these units primarily belong to the literary variety of Polish. Additionally, they form the basis of numerous academic terms. To a much lesser degree, they also serve as fodder for other speech genres, styles and varieties of Polish that are conditioned by present-day cultural, civilizational and communicative changes, realized, for instance, in the language of journalists, internet users, public figures, manufacturers or owners of commercial and service facilities. The expressions in question are used in texts that differ stylistically, where they perform not only denotative-connotative but also axiological and expressive functions.

Keywords: mythology-based expressions, Polish language, high culture, popular culture, styles and varieties of Polish

Notka o autorce

Magdalena Puda-Blokesz (magdalena.puda-blokesz@up.krakow.pl) – językoznawca, pracownik naukowo-dydaktyczny w Uniwersytecie Pedagogicznym im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie. W kręgu zainteresowań badawczych autorki znajdują się widoczne w polszczyźnie świadectwa wpływów antycznych (w tym mitologicznych), które realizują się zwłaszcza na poziomie leksykalnym i frazeologicznym, także onomastycznym. Odbiciem owych zainteresowań są liczne artykuły publikowane na łamach czasopism naukowych i w monografiach, rozprawa *Mitologizmy frazeologiczne w języku polskim (na materiale leksykografii XX i XXI wieku)* (2014), *Mały słownik mitologizmów frazeologicznych języka polskiego* (2015) oraz monografia *Dziedzictwo mitologii starożytnych w polskiej chrematonimii funeralnej* (2021).

Magdalena Puda-Blokesz (magdalena.puda-blokesz@up.krakow.pl) – linguist, member of the teaching and research faculty at the Pedagogical University in Cracow. Her professional areas of interest include the visible and attested influence of antiquity (including mythology) in the Polish language as it surfaces at the lexical and phraseological levels in particular, as well as at the onomastic one. This interest is reflected in numerous articles published in scholarly journals and monographs, the treatise *Mitologizmy frazeologiczne w języku polskim (na materiale leksykografii XX i XXI wieku)* [Mythology-based phraseological expressions in Polish (excerpted from 20th- and 21st-century lexicography, 2014), *Mały słownik mitologizmów frazeologicznych języka polskiego* [A compact dictionary of mythology-based phraseological expressions in Polish, 2015] and *Dziedzictwo mitologii starożytnych w polskiej chrematonimii funeralnej* [The heritage of ancient mythology in Polish funeral chrematonymy, 2021].